કર્ણાવતી અતીતની ઝાંખી

CITY MUSEUM AHMEDABAD

સંસ્કાર કેન્દ્ર, સરદાર બ્રિજ પાસે, પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭. ફોન નં. : (૦૭૯) ૨૬૫૭૮૩૬૯

મંગળવાર થી રવિવાર સમય : સવારના ૧૦ : ૦૦ થી રાત્રિના ૬ : ૦૦ સોમવાર તથા જાહેર રજાએ બંધ

Sanskar kendra, Near Sardar bridge, Paldi, Ahmedabad-38000 INDIA. Tel. (079) 26578369

Tuesday to Sunday - Timing : 10 : 00 A.M. to 6 : 00 P.M. Monday closed

કર્ણાવતી : અતીતની ઝાંખી, સિટી મ્યુઝિયમ અમદાવાદ :

એ માત્ર કલાત્મક અને દુર્લભ વસ્તુઓનું સંગ્રહસ્થાન ન બની રહેતા શહેરની અસ્મિતા, સંસ્કાર-સંસ્કૃતિ અને ગૌરવનું આશ્રય સ્થાન છે. ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિતથા રીતરિવાજો સાથે દ્રઢતાથી જોડાયેલા નગરજનોના અતીત અને વર્તમાનની તાસીર રજુ કરતું સીટી મ્યુઝિયમપ્રાચીન અને અર્વાચીન મૂલ્યોનું અનોખું સંગમસ્થાન છે. વ્યક્તિ, સંસ્થા અને વેપારનું પારસ્પરિક અવલંબન એ આ શહેરની વિશેષતા છે. જેના પરિપાકરૂપે અર્થવ્યવસ્થા, લલિતકલા, સ્થાપત્ય અને વહીવટ એકમેકમાં વણાઈને તમામરાજકીય પ્રવાહો અને ગતિવિધિઓથી પર એવું સ્વાયત્ત માળખું રચે છે. મ્યુઝિયમમાં શહેરના પુરાતત્વ અને ઈતિહાસ, સંસ્કૃતિ અને ધર્મ, રીતરિવાજો અને તહેવારો, કલા અને કારીગરી, સાહિત્ય અને સ્થાપત્ય, વ્યક્તિગત અને સંસ્થાકીય ઉપલબ્ધિઓ વગેરેનું કલાત્મક નિદર્શન કરવામાં આવ્યું છે. આધુનિક શૈલીનાં સ્થાપત્યના ઉત્કૃષ્ટ નમૂનારપ મ્યુઝિયમનું મકાન આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિપ્રાપ્ત લી કાર્બુલિયરે ૧૯૫૪માં બનાવેલ છે.

Karnavati: Atit ni zanki, City Museum, Ahmedabad

is an institution to nurture and restore the values, ethos, pride and aspirations of the city and its citizens. Not remaining a mere collection of objects the City Museum is conceived as a cultural node of a living heritage. Ahmedabad has been perhaps the only urban centre in the country developing on its own terms relying entirely on its own resources. This has been possible as its people invested their time and vision in city's development affairs. The unbroken chain of individuals, industry and institutions has been fundamental to the city of Ahmedabad. As a result, economy, culture, craft, art, architecture or its administration and politics has been intertwined. It is consciously designed to bring out these interrelated facets of city. City museum emphasises on representative value of the artefacts. It is housed in a building designed by internationally renowned french architect Le Corbusier in 1954.

કાપડ ઉદ્યોગ :

સલ્તનત યુગથી પશ્ચિમભારત સુતરાઉ કાપડની નિકાસ માટે પ્રખ્યાત છે. મુઘલ સમય દરમ્યાન કિનખાન-જરીભરતના કાપડ અને સૂતર તથા રેશમના તાણાવાણીથી વણાયેલા ભારતીય શૈલીના મશરૂ કાપડનો ઉદ્યોગ વિકસ્યો હતો. બ્લોક પ્રિન્ટિંગ અને ચિત્રકારીવાળા કાપડનું પણ મહત્વ વધ્યું. 'આશાવલી' નામથી જાણીતું જરીભરતનું વણાટકામપેશ્વા અને ગાયકવાડના સમયમાં ઉગમપામ્યું. જેમાં ઘેરા રંગના રેશમઅને સુતરના તાર સાથે સોનાના તારથી ગૂંથણી થતી. અમદાવાદની એક વિશિષતા 'માતાની પછેડી'માં સુતરાઉ કાપડ પર દેવી આરાધનાનું નિદર્શન કરતાં દશ્યો બ્લોક પ્રિન્ટ અને કલમકારીની મદદથી તૈયાર કરવામાં આવે છે. વનસ્પતિઓથી થતી છપાઈમાં પણ અમદાવાદ સમૃધ્ધ છે.

પ્રદર્શન : કિનખાન, મશરૂ, ભરતકામ, બ્લોક પ્રિન્ટીંગ.

Textile craft

Western India has been famous for its exports of cotton fabrics ever since the Sultanate period. Brocaded textiles *(Kinkhab)* and pieces for decoration, covering material for animals, tents etc. flourished textile craft of Ahmedabad during the Mogul period. *Mushru* textile, a combination of cotton and silk threads, woven in indigenous patterns was a common fabric of which there were several factories. Also block prints and painted textiles gained prominence. The Peshwa and the Gaekwad period gave rise to a distinct brocade weave known as the *Ashavali-* a combination of bright coloured silk and cotton threads interwoven with *zari*. 'Mata - ni - pachhedi' a ritualistic temple hanging, a speciality of Ahmedabad, is a fine example of block printing and painting. Vegetable dyeing and printing also thrives in Ahmedabad.

Display : Brocade work, Mushroo, Embroidery, Block printing

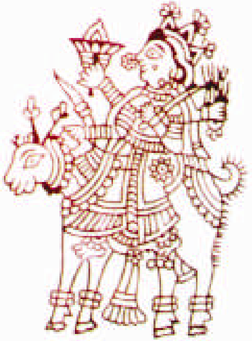

તસવીર કલા :

૧૯૧૭માં અમદાવાદમાં સૌપ્રથમસ્થપાયેલી ફોટોની દુકાન 'કાનેટકર એન્ડ કું. હતી. ૧૯૩૮માં ગુજરાતના તસવીરકારોએ 'નિહારિકા ફોટો ક્લબ' સ્થાપી અને ૧૯૫૫માં 'છ ફફદૈશઅ સ્ફક' નામના શીર્ષકથી એક તસવીર પ્રદર્શન અમદાવાદમાં યોજાયું. આ એક સૂચક ઘટના હતી જેણે ઉત્સાહી યુવાન તસ્વીરકારોના જૂથને એક આવેગ પૂરો પાડ્યો. દત્તા ખોપકરનો સ્ટુડિયો ઘરેલુ નામબની રહ્યો જ્યારે બળવંત ભટ્ટે દાંડીકૂચની વિરલ ક્ષણોને તસવીરમાં ઝડપી છે. જગન મહેતા જેવા ફોટોગ્રાફરે મહાનુભાવોની પોર્ટ્રેઈટ ફોટોગ્રાફીમાં વર્ચસ્વ જમાવ્યું જ્યારે શુકદેવ ભચેચ જેવાએ ફોટોજર્નાલીઝમમાં પ્રાણલાલ પટેલે ભાતભાતના વિષયોને કેમેરામાં કંડાર્યા. પરમાનંદ દલવાડીએ ફોટોગ્રાફી અને ફોટો પ્રિન્ટીંગના સમન્વયથી નવી શૈલીનાં પ્રયોગો હાથ ધર્યાં.

પ્રદર્શન : તસવીરો, જૂના કેમેરા.

Photography

Kanetkar & Co was the first photo shop which was established in 1917 in Ahmedabad. The'Niharika Photo Club' of Gujarat Pictorialists was founded in Ahmedabad in 1938 and an exhibition of photography called 'The Family Man' was held in Ahmedabad in 1955. This exhibition, gave an impetus to young photo enthusiasts. Datta Khopkar's studio became the household name while Balwant Bhatt captured rare moments of Dandi march along with landscapes. Jagan Mehta mastered the portraits and Sukhdev Bhachech led the photo journalism. Suleman Patel had captured images of wildlife while Parmanand Dalwadi experimented with combining photography and photo printing.

Display : Photo archives. Old camera models, Photo prints

સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ:

ઈ.સ. ૧૮૫૭માં અમદાવાદે અંગ્રેજ હકૂમત સામે પહેલો પ્રતિભાવ આપ્યો. ત્યારબાદ ૧૮૭૬માં 'સ્વદેશી ઉદ્યોગવર્ધક મંડળ' ની સ્થાપના થઈ. ૧૯૦૩માં સ્વદેશીના પ્રચાર અર્થે 'સ્વદેશી વસ્તુ સહકાર મંડળી'ની સ્થાપના કરી. અમદાવાદે બીજું વિધાયક પગલું ભર્યું. ૧૯૧૫માં ગાંધીજીના આગમન બાદ બે દાયકા સુધી અમદાવાદ આઝાદીની લડતનું મહત્વનું કેન્દ્ર બની રહ્યું. ૧૯૨૧માં અમદાવાદમાં ભરાયેલા કોંગ્રેસના છત્રીસમાં અધિવેશનમાં ગાંધીજીએ વ્યક્તિગત અને સામૂહિક સત્યાગ્રહનો ઠરાવ મૂક્યો. ૧૯૩૦, ૧૨ માર્ચના રોજ સત્યાગ્રહ આશ્રમથી આરંભાયેલી 'દાંડી કૂચ' સ્વાતંત્ર્ય ઈતિહાસનું સુવર્ણ પ્રકરણ રહ્યું છે. ૮ ઓગષ્ટ, ૧૯૪૨ના ગાંધીજીના 'કરો યા મરો' ના એલાન બાદ પહેલા જ દિવસે ઉમાકાંત કડિયાએ શહીદી વહોરી. જ્યારે દસમીએ વિનોદ કિનારીવાલા સામી છાતીએ ગોળીથી વીંધાયા. જયપ્રકાશ નારાયણના કહેવા પ્રમાણે આઝાદીની લડતમાં દેશમાં સૌથી વધુ બલિદાન જો કોઈ શહેરે આપ્યું હોય તો તે અમદાવાદ છે.

પ્રદર્શન: તસવીરો, નકશો, ઘટનાક્રમ.

Independence Struggle

It was in 1857 that Ahmedabad made the very first attempt to revolt against the British rule. In 1876, 'Swadeshi Udyogvardhak Mandii' was founded here. In 1903 'Swadeshi Vastu Sahakari Mandii' was founded in the city which was the second most important step towards independence and political freedom. After Gandhiji's arrival in 1915, Ahmedabad became the major centre of independence activities. Gandhiji put forward the proposal of personal and group *satyagraha* against the British. In 1930 Mrudula Sarabhai formed a children's group 'Vanarsena', which introduced them to the fight for freedom. In 1942, Umakant Kadiya embraced martyrship while on the next day Vinod Kinariwala got shot trying to hoist the flag. In the words of Jayprakash Narayan, as city Ahmedabad has contributed the most in the Indian independence struggle.

Display : Photographs, Event chart, Map

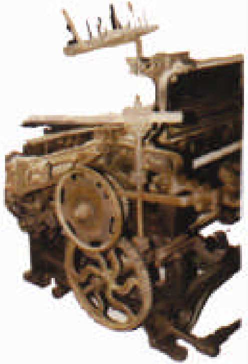

કલાનું વૃક્ષ :

ગુજરાતમાં કલાની જાગૃતિ રવિશંકર રાવળ દ્વારા 'ગુજરાત ચિત્રકલા સંઘ' મારફત આરંભાઈ હતી. સ્વાતંત્ર્યોત્તર સમયમાં ગુજરાત રાજ્ય લલિતકલા અકાદમીનો જન્મથયો. જેણે ઘણાં સક્ષમકલાકારો તૈયાર કર્યા. રસિકલાલ પરીખ કલાવિદ્યાલયના ઉચ્ચ હોદ્દા પર રહ્યા. તો કનુ દેસાઈએ વ્હી. શાંતારામની ફિલ્મસૃષ્ટિને કલાના ઝૂલે ઝૂલાવી. છગનલાલ જાદવ ફ્રેન્ચ ચિત્રકલાની શૈલીના પ્રભાવ હેઠળ રહ્યા. શિલ્પી કાન્તિ પટેલના સર્જનમાં આરસનું કોતરકામઅને તાંબાના બીબાં ઢાળવાની કુશળતા પ્રતીત થાય છે. સાઠના દાયકામાં પીરાજી સાગરાએ 'કોલાજ કામ' શરૂ કર્યું. જે તેમની અભિવ્યક્તિની આગવી ભાષા બની ગઈ. હકુ શાહે આદિવાસી જાતિ સાથેના તાદાત્મ્ય દ્વારા તેઓની કલાશૈલીનો ગુલદસ્તો તૈયાર કર્યો. અમિત અંબાલાલના કટાક્ષપૂર્ણ સર્જનને સમાજે સહર્ષ વધાવ્યું છે.

પ્રદર્શન : ચિત્રો, શિલ્પ, લીથોગ્રાફ

Contemporary arts

Ravishanker Rawal initiated the art movement in Gujarat by establishing 'Gujarat Chitra Kala Sangh'. The post independence scenario witnessed the birth of Gujarat State Lalit Kala Academy which produced many talented artists -Rasiklal Parikh, who headed the School of Art and Kanu Desai who rocked the filmdom during V. Shantaram's cine-world. Chhaganlal Jadhav's works were influenced by the French Impressionistic style. Sculptor Kanti Patel brought the skill of marble carving and bronze casting to Ahmedabad. In the sixties, Piraji Sagara took to painted collages using wood and metal with Indian traditional motifs. Haku Shah, with his involvement in tribal arts created a niche in the art world. Also, Amit Ambalal's creations making a playful satire on society received much acclaim.

Display : Paintings, Sculptures, Lithographs

ઈતિહાસ :

ભૂમિતી પ્રાચીનતા પાંચ હજાર વર્ષે પૂર્વે ઋષિ દધીચિના સમય સુધીની માનવામાં આવે છે. શ્વાભ્રમતિ તટે વસેલાં ઋષિ દધીચિએ વજ્ર બનાવવા પોતાના હાડકાનું દાન આપ્યુ હતું. અગિયારમી સદીના પૂર્વાર્ધમાં આશાભીલની વસાહતને કારણે તે "આશાવલ" નામે ઓળખાયું. અગિયાકમી સદીના ઉત્તરાર્ધથી, તેરમી સદી દરમ્યાન, સોલંકી યુગના રાજા કર્ણદેવનાં રાજ્યાભિષેક બાદ તે 'કર્ણાવતી' કહેવાયું. ઈ.સ. ૧૪૧૧માં મુસ્લિમબાદશાહ અહમદશાહે શહેર વસાવ્યું અને તેને ફરતો કોટ બંધાવ્યો. ત્યારથી આજ સુધી તે અહમદાબાદ/અમદાવાદ તરીકે ઓળખાય છે. સન ૧૯૭૫ સુધી, સ્વતંત્ર સુલતાનોનાં તાબામાં રહ્યાં બાદ તે મુગલ સામ્રાજ્યના અંકુશ હેઠળ આવ્યું. સન ૧૭૦૭ થી ૧૮૧૮ સુધી અહીં પેશ્વાઈ તથા ગાયકવાડ રાજાઓનું શાસન રહ્યું. સન ૧૮૧૮માં અહીં અંગ્રેજ હકૂમતનો ઝંડો ફરક્યો; અને યોગાનુયોગ તેને હટાવવાની ચળવળના બીજ પણ સન ૧૯૧૭માં મહાત્મા ગાંધીજીના કોચરબ આશ્રમની સ્થાપના સાથે અહીં જ રોપાયાં.

પ્રદર્શન : શાહી ફરમાન, સિક્કા, દસ્તાવેજ, નકશા, તસ્વીરો.

History and Antiquity

Antiquity of the land goes back to over five thousand years to sage Dadhichi on river Shvabhramati., who sacrificed himself to make the weapon Vajra out of his bones to kill a demon. Then in early 11th century it was a settlement of Bhil king Asho,and came to be called Ashaval. Late 11th to 13th century it came to be known as Karnavati after Karnadev of Solanki dynasty. It was in 1411 A.D. muslim kingAhmedshah founded the city with fortification and the city since then is called Ahmedabad. Sultanate era lasted till 1575 A.D. For nearly two centuries after then it came under central Mughal rule. 1707 AD to 1818 AD it was in Maratha occupation respectively with Peshwas and Gaekwads. Eventually it fell to British rule in 1818. It was in Ahmedabad that freedom movement got a direction and leadership with Gandhiji establishing his ashram here.

Display: Royal decrees, coins, documents, maps, etchings, photographs

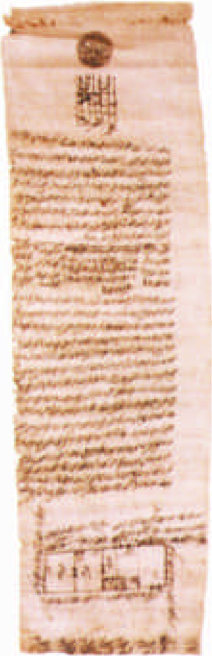

ઉદ્યોગ અને વાણિજ્ય :

અમદાવાદ એ કદાચ એક જ એવું શહેર છે જે ઔદ્યોગિકરણના નેજા નીચે આપબળે વિકસ્યું છે. આ શહેરને રાજધાનીનો દરજ્જો ન હોવા છતાં તેણે પોતાના વહીવટના પ્રબંધ માટે ગણનાપાત્ર સ્વાયત્તતા દર્શાવી છે. તેને સક્ષમવેપારીઓ અને મહાજનોનું પીઠબળ છે. ઈ.સ. ૧૮૬૧માં રણછોડલાલ છોટાલાલ દ્વારા કાપડની પ્રથમમિલ શરૂ થવાની સાથે આ વેપારી સમૃધ્ધિનું પ્રચંડ ઔદ્યોગિક સફળતામાં રૂપાંતર થયું. ત્યારબાદ સાહસિક ઉદ્યોગપતિઓએ વેપારધંધાના વિકાસ ઉપરાંત શહેરના વહીવટ અને વિકાસમાં મહત્વનો ફાળો આપ્યો. તેઓએ વૈજ્ઞાનિક, શૈક્ષણિક અને સાંસ્કૃતિક સંસ્થાઓને ઉત્તેજન આપ્યું અને કાળક્રમે આ સંસ્થાઓએ અનેક વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓના ઘડતરમાં ફાળો આપ્યો.

પ્રદર્શન : પાવરલૂમ, શેર સર્ટિફિકેટ, કાપડના તાકાની છાપ, તસવીરો, સ્મૃતિચિહ્ન.

Industry and commerce

The commercial centre of Ahmedabad is perhaps the only Indian city modernizing on its own terms. Reliant neither on the patronage of court, monarch or colony nor on the exploitation of the surrounding countryside, Ahmedabad has had a long history of self generating prosperity through its trade, commerce and textile manufacturing. It has shown considerable independence in the management of affairs eventhough it was never a city state. It possesses a powerful mercantile and artisanal corporatives and guilds. Ranchhodlal Chhotalal founded the first ever textile mill in 1861. The City earned a title of 'Manchester of India'. The following generations of industrialists contributed to patronize educational, cultural and scientific institutions.

Display : Powerloom, Share certificates, Cloth labels. Mementos, Photos

લોકકલા :

ઉદ્યોગ અને ઉદ્યમીપણું એ અમદાવાદની પ્રજાની પાયાની લાક્ષણિકતા છે. કાપડ અને ધાતુવિદ્યા સાથે સંકળાયેલી કલા અહીં વિકસી છે. સોના-ચાંદીનું પાછીકામ, તાંબા પિત્તળના વાસણો તથા શુકનના યંત્રો બનાવવાનું કામગૃહઉદ્યોગ સમાન છે. કાપડમાં પારંપારિક (ગામઠી) બ્લોક પ્રિન્ટ, કિનખાબ અને મશરૂ વિખ્યાત છે. લાકડાના કોતરકામના નિષ્ણાત કારીગરો પણ અમદાવાદમાં છે. અહીં પાલડીમાં ભરતકામ, કુબેરનગર, વાડજ અને મણિનગરમાં પેચવર્ક, જમાલપુર અને વાસણામાં બ્લોક પ્રિન્ટિંગ જ્યારે રંગીલા પોળમાં બાંધણીનું કામથાય છે. માધુપુરા મોજડી કામમાટે પ્રખ્યાત છે. ગુલબાઈ ટેકરે અગણિત સંખ્યામાં પ્લાસ્ટરમાંથી ગણેશની મૂર્તિઓ બને છે. જ્યારે વાડજમાં વિશ્વવિખ્યાત કઠપૂતળી જોવા મળે છે.

પ્રદર્શન : પેચ વર્ક, કઠપૂતળી, પાછીકામ, યંત્ર, પિત્તળના વાસણો, કલમકારી.

Folk arts and Crafts

Characteristically, a city of entrepreneurs and hard working people, Ahmedabad is home to many artisans. Traditional block-prints, *kinkhab, mushru* cloth are the hallmarks of the city. Ahmedabad is known for its *pachikam* jewellery (stone inlaid in silver and gold). Auspicious *'yantra'*, metal utensils and lathe based wooden carving is a craft industry here. Paldi area is famous for embroidery. Kubernagar, Wadaj and Maninagar are known for patchwork. Jamalpur has blockprinting work while Rangeela pol abounds with *bandhni* (tie and dye). Madhupura is famous for footwear. Lately plaster idols of Ganesh are being made in huge numbers at Gulbai Tekra.

Display : Puppetry, Patch work, Jewellery, Yantra, Utensils, Kalamkari

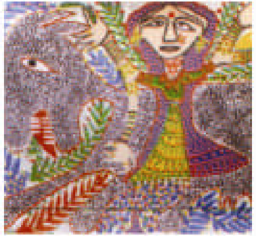

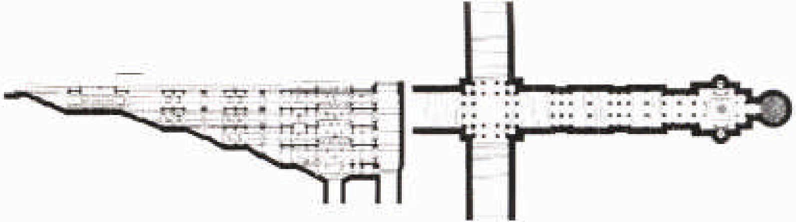

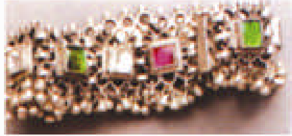

સંસ્થાઓ :

આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિ પ્રાપ્ત વૈજ્ઞાનિક, શૈક્ષણિક અને અન્ય સેવાભાવી સંસ્થાઓથી સંપન્ન અમદાવામાં વિજ્ઞાન સંબંધી સંસ્થાઓમાં અવકાશ સંશોધન કેન્દ્ર (૧૯૭૩), ભૌતિક અનુસંધાન પ્રયોગશાળા (૧૯૬૧), ઈન્સ્ટિટ્યુટ ફોર પ્લાઝમા રિસર્ચ (૧૯૮૬) અને અમદાવાદ ટેક્સટાઈલ એન્ડ ઈન્ડસ્ટ્રિયલ રિસર્ચ એસોસિએશન (૧૯૪૯) નો સમાવેશ થયો છે. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં ભારતીય પ્રબંધ સંસ્થાન (૧૯૬૧), રાષ્ટ્રીય ડિઝાઈન સંસ્થાન (૧૯૬૧) અને સેન્ટર ફોર એન્વાયર્નમેન્ટલ પ્લાનિંગ એન્ડ ટેકનોલોજી (૧૯૬૨) ગણનાપાત્ર છે. જ્યારે ગુજરાત વિદ્યાપીઠ (૧૯૨૦) એ ગાંધીજીની વિચારધારાનું કેન્દ્રસ્થાન છે. ૧૯૩૪માં સ્થપાયેલ જ્યોતિસંઘ અને સેવા (૧૯૭૨) જેવી સંસ્થાઓએ સ્ત્રી કલ્યાણ જેવા ક્ષેત્રોમાં પોતાની સેવાઓને વિકસાવી છે. મજૂર મહાજન સંઘ તથા અન્ય મહાજનો અમદાવાદની મહાજનવાદી સંસ્થાકીય પ્રણાલીને જીવંત રાખી છે.

પ્રદર્શન : તસવીરો, નમૂનાઓ, પ્રતિકૃત.

Institutions of Ahmedabad

Ahmedabad boasts of its internationally renowned institutional resources, may they be scientific, research, educational or philanthropic. Scientific research institutions of merit include Space Application Centre (1973) , Physical Research Laboratory (1961), Institute for Plasma Research (1986) and the Ahmedabad Textile and Industrial Research (1949). The centres for educational excellence include Indian Institute of Management (1961), National Institute of Design (1961), and Centre for Environmental Planning and Technology (1962). It also has Gujarat Vidyapith (1920) perpetuating Gandhian values. Jyoti Sangh (1934) and SEWA (Self Employed Women's Association -1972) which has taken up women's issues. Majoor Mahajan as well as other trade and artisan's guilds are the unique institutional tradition of Ahmedabad.

Display : Photographs, Models, Artefacts

તહેવારો :

મકરસંક્રાંતિ, રથયાત્રા, મહોરમ, નવરાત્રિ અને દીપોત્સવી એ અમદાવાદ સાથે વણાયેલા, તેમજ નાતજાતના ભેદભાવ વગર સામૂહિક રીતે ઉજવાતાં વિશિષ્ટ તહેવારો છે.

સૂર્યનાં મકરરાશિમાંના પ્રવેશનું પર્વ તે મકરસંક્રાંતિ. આ પર્વ ગરીબોને દાન આપીને તથા પતંગ ઉડાડીને મનાવાય છે.

રથયાત્રા દરમ્યાન, ભગવાન જગન્નાથજી, બલભદ્રજી તથા સુભદ્રાજીના રથની શોભાયાત્રા શહેરના માર્ગ ઉપરથી નીકળે છે.

મહોરમપ્રસંગે, ઈમામહુસેનની શહાદતની યાદમાં કલાત્મક તાજીયાનું જુલુસ શહેરના માર્ગ ઉપરથી નીકળે છે.

નવરાત્રિનું પર્વ શેરીગરબાં અને શક્તિની ઉપાસનાથી ઉજવાય છે.

દીપોત્સવી એ શહેરનાં સામાજિક તથા વ્યાપારીક કાર્યક્ષેત્ર સાથે ઓતપ્રોત, સમાહભરનું પર્વ છે. વાઘબારશથી શરૂ કરી લાભપાંચમસુધી હર્ષોલ્લાસથી મનાવાતું આ પર્વ વિક્રમસંવતના વર્ષનો આરંભ પણ છે.

ઝાંખી : ઉત્તરાયણ, રથયાત્રા, મહોરમ, નવરાત્રિ, દિવાળી.

Festivals

Although with religious overtones, festivals in Ahmedabad assume social significance where the whole city participates. Festivals such as Uttarayan, Rathyatra, Moharram, Navaratri and Diwali are very characteristic to Ahmedabad. Uttarayan - marking sun's position in Sagittarius, is celebrated with offering gifts to poor and flying kites on rooftops. Rathyatra is a chariot procession of Shri Jagannath, Subhadra and Balram through streets of city. Moharram is a procession of *Tajia* to mark the martyrdom of Imam Hussain. Navratri is a nine night dance *(garba)* festival on the streets intended as an offering to the mother Goddess. Diwali, intertwined with city's economic routine, is a week long string of festivities beginning with *waghbarash* to *labh pancham*. It marks the beginning of new year as per the *Vikram samvat*.

Display installations : Uttarayan, Rathyatra, Moharram, Navratri, Diwali

સ્થાપત્ય :

પરંપરાથી માંડીને આધુનિકતા સુધી અમદાવાદે સ્થાપત્યકલા ક્ષેત્રના વારસામાં વિશ્વફલક પર વિશિષ્ટ સ્થાન મેળવ્યું છે. ભદ્રનો કિલ્લો, ત્રણ દરવાજા અને જુમ્મા મસ્જિદની ધરી પર રચાયેલું, કિલ્લાથી સુરક્ષિત આ શહેર તેના આડાઅવળા રસ્તા અને રહેણાંકના પરિસર રૂપે બનેલી 'પોળ' થી જાણીતું છે. અડાલજ અને દાદાહરિની વાવ સ્થાપત્યકલાનો અદ્ભુત આવિર્ભાવ છે. ૧૯મી સદીના હઠીસિંગના જૈન મંદિરોમાં ઉત્તર ભારતની પરિપક્વ મંદિર પરંપરાને પ્રાદેશિક કાષ્ઠ સ્થાપત્યની પ્રેરણાથી આરસપહાણમાં કંડારવામાં આવી છે. સલ્તનત કાળનાં 'ઈન્ડો-સારાસેનિક' શૈલીમાં રચાયેલા મસ્જિદ તથા દરગાહ અમદાવાદમાં ઠેરઠેર છવાયેલા છે. સરખેજ રોજાનું સંકુલ સ્થાપત્યકળાનું લાલિત્ય દર્શાવે છે જ્યારે રાણી સિપ્રીના મસ્જિદમાં પથ્થરની કોતરણીની જટિલતા સમાઈ છે. ઝૂલતા મિનારા તેમની જાદુઈ ઈજનેરી દુનિયામાં અદ્વિતીય રહ્યા છે. ક્લોડ બેટલીનું કોલોનિયલ અસરનું સ્થાપત્ય વિશિષ્ટ છે. વિશ્વનું આ એક માત્ર શહેર જ્યાં લૂઈ કાન્હ અને લી કાર્બુઝિયરના આધુનિક સ્થાપત્યવાળી ચાર ઈમારતો અને ફ્રેન્ક લોઈડ રાઈટની કેલિકો મિલના કાર્યાલયની દરખાસ્ત છે.

પ્રદર્શન : સ્મારકોની ઝાંખી, આધુનિક સ્થાપત્યનાં મોડેલ.

Architecture

Ahmedabad has carved for itself a niche in the architectural landscape of the world. The walled city is known for its labyrinthine streets and residential precincts - pols. Stepwells of Adalaj and Dada Hari ni Vav with their flight of steps leading to water are architectural manifestations, found only in this region. Hathisingh Jain temple of 19th century represents the evolved temple forms of north India. Mosques and mausoleums in sandstone from Sultanate period dot the entire landscape of Ahmedabad with balanced filigree and intricate stone carving. The shaking Minarets remain unique in the world for their magical engineering. Ahmedabad boasts of having colonial architecture of Claude Batley, modern edifices of Le Corbusier and Louis Kahn and a sketch proposal by Frank Lloyd Wright.

Display : Panels on monuments, Models of modem architecture

સાહિત્ય :

ઈ.સ. ૧૩૦૪ થી ૧૭૫૩ દરમ્યાન મુસ્લિમશાસનકાળમાં સ્થિરતા અને સમૃધ્ધિના પરિપાકરૂપે ગુજરાતી સાહિત્યનો વિકાસ થયો. મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યમાં તે વખતે અખો, વલ્લભ અને શામળ જેવા કવિઓ થઈ ગયા. મરાઠા કાળ દરમ્યાન નરી અંધાધૂંધી અને અરાજકતાના કારણે કોઈ કવિ ન થયા. બ્રિટિશ શાસનકાળ દરમ્યાન સર્જનાત્મક પ્રવૃત્તિઓમાં વેગ આવતા, આધુનિક સાહિત્ય સ્વામીઓએ દેખા દીધી. તેમાંના કેટલાક અમદાવાદમાં જન્મેલા તો કેટલાક બહારથી આવીને વસેલા હતા. કવિ દલપતરામઆધુનિક ગુજરાતી સાહિત્યના પિતા ગણાય છે. ગાંધીજી, રણજીતરામ, ધૂમકેતુ, સુંદરમ્, ઉમાશંકર જેવાએ અહીં વસીને, તો નરસિંહરાવ, રમણભાઈ, ન્હાનાલાલ વગેરેએ અહીં જન્મીને ગુજરાતી સાહિત્યની સેવા કરી.

પ્રદર્શન : તસવીરો, હસ્તપ્રત.

Gujarati Literature

Three litterateurs who enriched the Gujarati literature in the Sultanate period were Akho, Vallabh, and Shamal. After the phase of uncertainity during Maratha rule, it was rejuvenated again during the British era. Dalpatram, the father of modern Gujarati literature,and many other poets migrated to city. Others being Keshav Dhruv, Gandhiji, Narmadashankar Mehta, Pandit Sukhlaiji, Ranjitram Mehta, Ramnarayan Pathak, Dhumketu, Rasiklal Parikh, Bachubhai Rawat, Sundaram, Umashanker Joshi, Pannalal Patel, and Harivallabh Bhayani. The chief contributors among those bom here were Ramanlal Nilkanth, Anandshankar Dhruv, Nanhalal and Jayanti Dalal. Ahmedabad prides itself for having three literatary institutions namely Gujarat Vidhya Sabha (1848), Gujarati Sahitya Sabha (1903) and Gujarati Sahitya Parishad (1905).

Display : Photographs, Manuscripts

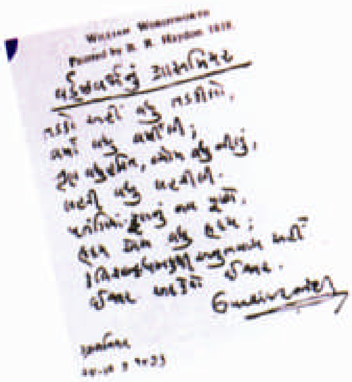

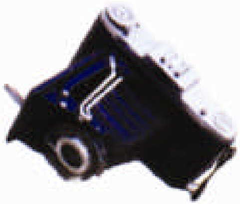

કોમ અને સંસ્કૃતિ :

વેપારધંધાનું મહત્વનું કેન્દ્ર ગણાતાં અમદાવાદમાં વસતા મોટા ભાગના વેપારીઓ વાણિયા છે. તેઓ વૈષ્ણવ અથવા જૈન સંપ્રદાયમાં માન્યતા ધરાવે છે. અમદાવાદની ૮૫ ટકા વસ્તી હિંદુઓની છે, જ્યારે ૩ ટકા જૈન અને ૧૧ ટકા મુસલમાનો છે. ખ્રિસ્તી અને પારસી લોકો પણ અહીં સ્થાયી થયા છે. શહેરમાં યહૂદી કોમના ૬૦ કુટુંબો વસે છે. સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની વસ્તી પણ નોંધપાત્ર છે. શીખ લોકો વેપાર અને ધંધા માટે અહીં આવીને વસ્યા છે. અમદાવાદમાં ઉજવવામાં આવતા ઉત્સવોમાં નાગરિકોની કોમી એખલાસની લાગણી પ્રદર્શિત થાય છે. શહેરના લોકો તેમની સાદગી, ઔદ્યોગિક સાહસિકતા, પરંપરાગત મૂલ્યો તેમજ પ્રગતિશીલ અભિગમમાટે જાણીતા છે.

ઝાંખી : શૈવ, વૈષ્ણવ, સ્વામિનારાયણ, જૈન, શીખ, પારસી, ખ્રિસ્તી, યહૂદી, મુસ્લિમ.

Communities and Culture

A Centre of commerce, Ahmedabad has traditionally had majority of traders as *Vanias,* they belong to Vaishnavite or Jaina Faith. Hindus comprise of about 85% of Ahmadabad's population while Muslims amount to 11 % and the Jains 3%. Parsis and Christians have also made Ahmadabad their home. There are sixty Jewish families in the city. Ahmadabad has a large population of Swaminarayan followers. Sikhs in the city are largely into trade. The amity of communities is best reflected in the range of festivities celebrated in the city with enthusiasm and fervour. People of Ahmedabad are known for their austerity, enterpreneurship, traditional ethos as well as progressive outlook.

Display installations : Shaiv (Hindu), Vaishnav (Hindu), Swaminarayan (Hindu), Jain (Jainism), Sikh (Sikhism), Parsi (Zorastrianism), Christian (Christianity), Jew (Judaism), Muslim (Islam)

CONCEPT, RESEARCH, AND REALIZATION
Vastu-Shilpa Foundation (Yatin Pandya, Balkrishna Doshi)
COORDINATION AND EXECUTION
Yatin Pandya / Vastu-Shipla Foundation - Design and curatorial
Pinakin Dixit - Dy. Municipal Commisioner
Shridhar Andhare - Curatorial
G.M. Hiragar - Sanskar Kendra, Director In charge
ADVISORS
Balkrishna Doshi (Architecture, Design)
Shridhar Andhare (Antiquity, Indology, Museology)
Amit Ambalal (Antiquity, art, culture)
Haku Shah (Craft)
Esther David (Contemporary art, culture)
Piraji Sagra (Contemporary art)
Niranjan Bhagat (Gujarati literature)
Surendra Patel (Photography)
Parmanand Dalwadi (Photography)
Bombaywala (Urdu literature)
Vikas Satwalekar (Design)
Mallika Sarabhai (Performing art)
Hasmukh Baradi (Performing art)
DESIGN & DISPLAY TEAM
Yatin Pandya (Space layout, Display system and Panel graphics)
National Institute of Design (Advisor Display system)
Shailesh Modi (Text Graphics)
Vikram Sardesai (Initial Layout)
ASSISTANCE
Raajesh Moothan, Rajan Rawal, Avinash Engineer,
Vijay Sharma, Joseph Varughese, Pranali Parikh

GUIDANCE
Maliniben Atit - Mayor
Haresh Bhavsar - Deputy Mayor
Dharmendra Shah - Stdg. Comm. Chairman
Surendra Patel - Chairman, AUDA
Bharti Patel - Chair person,
Recreational and Cultural Committee
K. Kailashnathan - Municipal Commissioner
Mayur Dave - Ex.Chair person
Recreation and Cultural Committee
Joitaram Patel - Ex. Mayor
Manjula Patalia - Ex. Dy. Mayor
B.K. Sinha - Ex. Municipal Commissioner
Keshav Verma - Ex. Municipal Commissioner
SPECIAL THANKS
Asha Rawal, Ashok Thakore, Ashutosh Bhatt, Bharti Shelat, Chhagan Bhaiya, Chinubhai Nayak, Makrand Mehta, Rama Chauhan, Ramesh Dave, Ravi Hazamish, Subrata Bhowmik, Trupti Rawal, Waris Alvi.
CONTRACTOR
Rohit Shah(R.K.Construction)

This information booklet is printed by
Bijal Graphics-9825033106

૧. ઇતિહાસ અને પુરાતત્વ
૨. અતીતની ઝાંખી
૩. ગાંધીજી
૪. સરદાર પટેલ
૫. સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ
૬. વ્યાપાર-ઉદ્યોગ
૭. વ્યક્તિ વિશેષ
૮. કાપડ-ઉદ્યોગ કળા
૯. લલિત કલા
૧૦. છબિકલા
૧૧. સમાજ અને સંસ્કૃતિ
૧૨. નાટ્યકલા
૧૩. સાહિત્ય
૧૪. સ્થાપત્ય
૧૫. લોક કલા
૧૬. ડિઝાઈન
૧૭. સંસ્થાઓ
૧૮. રાચરચીલું
૧૯. પ્રદર્શન ખંડ
૨૦. પતંગ સંગ્રહાલય

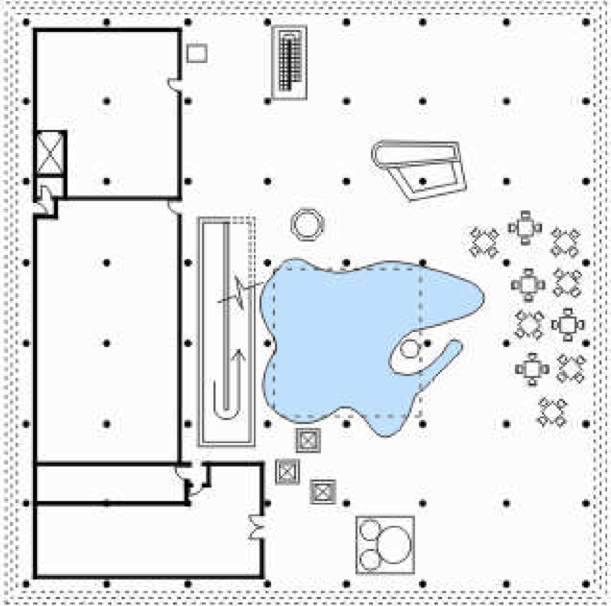

Ground Floor Plan

1. History and antiquity
2. Archival images
3. Gandhiji
4. Sardar Patel
5. Freedom movement
6. Textile industry
7. Individuals
8. Textile art
9. Contemporary art
10. Photography
11. Culture and society
12. Performing arts
13. Literature
14. Architecture
15. Folk art
16. Design
17. Institutions
18. Period room
19. Exhibition gallery
20. Kite Museum

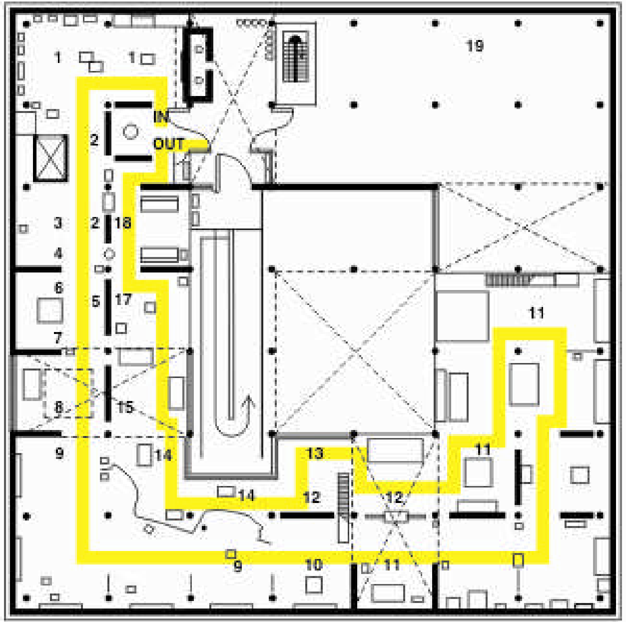

First Floor Plan